

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 15.04.2023 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 22-139978TVI-TOSL/03

Dommer: Tingrettsdommer Anne Frøshaug

Saken gjelder: Kontraktsrett og opphavsrett – om rettigheter til et konkurransegrunnlag

---

Tellmann Executive Advisors AS

Advokat Hedda Baumann Heier

mot

Flytoget AS

Advokat Julius Berg Kaasin
v/advokatfullmektig Karna Michi Ota Fog

DOM

Saken gjelder om en virksomhet kan gjenbruke et konkurransegrunnlag som de fikk utarbeidet med bistand fra en konsulent. Uenigheten gjelder den delen av konkurransegrunnlaget som bygger på konsulentselskapets standard mal.

Framstilling av saken

Saksøker, Tellemann Executive Advisors AS (Tellemann), er et konsulentselskap som bistår med blant utarbeidelse av IT-sourcingstrategier og IT-anskaffelser. Selskapet ble startet i 1999 og har rundt 20 ansatte.

Saksøkte, Flytoget AS, er et statlig eid aksjeselskap som driver et hurtiggående flytogtilbud til Oslo lufthavn.

I januar 2013 inngikk Flytoget en avtale med Tellmann om kjøp av konsulenttjenester. I første omgang skulle Tellmann bistå Flytoget med å etablere en IT-sourcingstrategi (fase I). Flytoget hadde tillegg opsjoner om bistand til ytterligere to faser: anskaffelse (fase II) og implementering (fase III). Tellmanns konsulent Inger Dyrøy skulle bistå Flytoget i de aktuelle fasene. Hun startet arbeidet umiddelbart.

Flytoget utløste snart opsjonene for fase II og III, og i mars begynte Dyrøy med anskaffelsen. Som angitt i konsulentavtalen, tok Dyrøy utgangspunkt i malverket til Tellmann i dette arbeidet. Tellmann har utarbeidet et omfattende malverk som kan brukes både ved private og offentlige anskaffelser. En sentral del av malverket er en standard kravspesifikasjon som kan tilpasses den enkelte kundes behov. Kravspesifikasjonen er et omfattende dokument på omkring 165 sider. Det har rundt 300 krav og et eget kapittel med definisjoner.

I møter med Flytogets IT-sjef og andre ressurser fra Flytoget, gikk Dyrøy gjennom denne malen for kravspesifikasjoner, og fylte den ut for Flytogets anskaffelse. Hun gjorde også endringer fra malen etter innspill i møtene.

Det endelige konkurransegrunnlaget ble publisert i mai 2013. Ett års tid senere var anskaffelsen gjennomført og implementert, og samarbeidet mellom Tellmann og Flytoget ble avsluttet.

I 2018 gjennomførte Flytoget et nytt anbud om IT-drift, men denne kontrakten ble avsluttet få år senere. I 2022 gjennomførte Flytoget derfor igjen et anbud om IT-drift. Da de laget kravspesifikasjonen for dette siste anbudet, tok Flytoget utgangspunkt i kravspesifikasjonen fra 2013-anskaffelsen og som bygget på Tellmanns malverk.

Dokumentet fra 2013 hadde skrivebeskyttelse. Kravene ble derfor klippet ut og limt inn i et nytt dokument. Flytoget tilpasset også kravspesifikasjonen til behovene i den nye anskaffelsen, og gjorde andre oppdateringer av dokumentet.

En IT-leverandør kjente igjen Tellmanns malverk i det nye konkurransegrunnlaget for 2022, og de gjorde Tellmann oppmerksom på det. Tellmann reagerte straks og kontaktet Flytoget. Partene ble ikke enige om Flytogets konkurransegrunnlaget for 2022 var i strid med Tellmanns rettigheter til sitt malverk.

Tellmann tok ut stevning for Oslo tingrett 30. september 2022 med krav om at Flytoget forbys å bruke Tellmanns malverk i anskaffelser og andre sammenhenger som ikke er relatert til anskaffelsen fra 2013. Tellmann krevde videre erstatning og/eller vederlag for Flytogets bruk av malen i 2022, og at Flytoget informerer om en slik dom til de som har fått tilgang til kravspesifikasjonen fra 2022. Flytoget bestred kravene og nedla påstand om frifinnelse.

Hovedforhandling ble avholdt 20.- 22. mars 2023. Partene møtte ved partsrepresentanter og prosessfullmektigene. Vitneførselen og dokumentasjonen fremgår av rettsboken.

Saksøkeren Tellmann har i korte trekk anført

Tellmanns kravspesifikasjon-mal har opphavsrettslig vern etter åndsverkloven § 2. Den er et litterært verk som er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsetning. Det opphavsrettslige vernet knytter seg både til enkeltelementer og til malen som helhet. Det er mange måter å uttrykke en slik kravspesifikasjon på, og det er rom for kreative og frie valg i utformingen, både i språk og struktur. Kravspesifikasjonen fra Flytogets anskaffelse i 2013 er en bearbeidelse av Tellmanns kravspesifikasjon-mal etter åndsverkloven § 6. Det gir ikke rett til å råde over kravspesifikasjon-malen eller bearbeidelser av den uten Tellmanns samtykke.

Avtalen mellom partene fra 2013 må tolkes i lys av presumpsjonsreglene i åndsverkloven § 67. Etter denne bestemmelsen skal uklare avtaler skal tolkes restriktivt i rettighetshaverens favør. Videre følger det av § 68 at endring og videreoverdragelse må avtales særskilt.

Avtalen må tolkes slik at den overfører til Flytoget rettighetene til det som ble skapt for Flytoget i 2013 som del av avtaleforholdet. Det er dette som er «resultatet av tjenesten» som Flytoget har fått «alle rettigheter til». Det omfatter ikke malverket som forelå før avtalen ble inngått. Avtalen gir i alle tilfeller ikke mer en begrenset lisens til å bruke malverket slik det inngår som del av 2013-spesifikasjonen. Det gir ikke rett til endring og gjenbruk i andre anskaffelser. En slik avtaleforståelse er i tråd med avtalens ordlyd, og det som klart var Tellmanns forståelse av avtalevilkårene. Flytoget skulle gjort Tellmann oppmerksom på sin forståelse av avtalen dersom de mente noe annet.

Flytogets bruk av malen i forbindelse med anskaffelsen i 2022 utgjør et inngrep i Tellmanns opphavsrett etter åndsverkloven § 3. Det er ikke relevant at det er gjort endringer, så lenge malen er klart gjenkjennelig i kravspesifikasjonen. Her var hele 85 % av definisjonene identiske eller nesten identiske med Tellmanns mal, 55 % av kravene var identiske eller nesten identiske, og ytterlig 9 % av kravene er vesentlig like. Malen ble også gjenkjent av en leverandør.

Subsidiært anføres at Flytogets bruk av malverket i 2022 var i strid med markedsføringsloven §§ 30 og 25. Bruken innebærer en urimelig utnyttelse av Tellmanns innsats og resultater og fører med seg fare for forveksling. Bruken er også i strid med god forretningsskikk. Det er flere forhold i saken som ikke fanges opp av opphavsretten, jf. HR-2021-2479-A. Tellmann har nedlagt betydelig tid og ressurser i utviklingen av kravspesifikasjon-malen, og det er ødeleggende at den brukes og endres uten tilstrekkelig kompetanse. Flytoget har dessuten en særskilt plikt til å opptre lojalt overfor Tellmann som tidligere kunde. Flytoget har likevel kopiert omfattende deler av malen, og i tillegg erstattet Tellmanns opphavsrettsnotis med sin egen.

Tellmann krever at Flytoget forbys å tilgjengeliggjøre kravspesifikasjon-malen og fremstille eksemplarer av den i fremtidige anskaffelser eller andre sammenhenger som ikke er relatert til anskaffelsen i 2013, jf. åndsverkloven § 78. Slikt forbud kreves også ved brudd på markedsføringsloven.

Tellmann krever videre at det skal svares vederlag og/eller erstatning fastsatt på det grunnlag som er mest gunstig for Tellmann, jf. åndsverkloven § 81 og markedsføringsloven § 48b. Utmåling etter bokstav a og c er mest aktuelt. Etter bokstav a skal det foretas en skjønnsmessig vurdering av hva som er et rimelig vederlag for bruken av malverket. Her må det vektlegges at Tellmann har investert store ressurser i å utarbeide og vedlikeholde malverket, og det brukes kun sammen med Tellmanns rådgivningstjenester. Det er også relevant å se til rettspraksis der vederlaget utmåles som en andel av fortjenesten ved oppdrag av samme type. Rimelig vederlag kan etter dette skjønnsmessig fastsettes til 700.000 kroner. Når det gjelder bokstav c, har Flytoget oppnådd en betydelig vinning i form av besparelsen ved å slippe å utarbeide en kravspesifikasjon av tilsvarende kvalitet og omfang. Tellmanns egne utviklingskostnader tilsvarer minst det samme som det dobbelte av rimelig vederlag, med 1,4 millioner kroner. Dersom det gir høyest beløp, kreves vederlag tilsvarende det dobbelte av rimelig vederlag som er på 1,4 millioner kroner. Flytoget har handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. åndsverkloven § 81 (2).

Tellmann krever videre at Flytoget skal informere om dommen til alle som har fått tilgang til kravspesifikasjonen fra anskaffelsen i 2022, jf. åndsverkloven § 82.

Tellmanns påstand

1. Flytoget AS forbys å gjøre tilgjengelig for allmennheten og fremstille eksemplar av Tellmann Executive Advisors AS' sitt malverk i fremtidige anskaffelser eller andre sammenhenger som ikke er relatert til Flytoget AS' anskaffelse i 2013.
2. Flytoget AS dømmes til å betale vederlag og/eller erstatning fastsatt etter rettens skjønn begrenset oppad til kr 1 400 000, med tillegg av forsinkelsesrente fra 4. april 2022 og til betaling skjer.
3. Flytoget AS pålegges å informere om dommen til alle aktører som har fått tilgang til kravspesifikasjonen fra Flytoget AS' anskaffelse i 2022 via de relevante online databasene for offentlige anskaffelser.
4. Tellmann Executive Advisors AS tilkjennes saksomkostninger

Saksøkte Flytoget har i korte trekk gjort gjeldende

Flytoget hadde rett til å bruke gjenbruke kravspesifikasjonen fra 2013 slik de gjorde ved anskaffelsen i 2022. Det følger av avtalen mellom partene. Avtalen slår fast at «kjøper får alle rettigheter til resultatene av tjenesten etter hvert som den utføres». Det er videre angitt at «spesifikasjoner» som utarbeides i forbindelse med tjenesten skal inngå som en del av «tjenestens resultater». Avtalens ordlyden angir dermed en vid overdragelse av rettigheter til Flytoget. Dette må omfatte både bruk av resultatene og en rett til å endre disse.

Avtalens klare ordlyd underbygges av øvrige tolkningsmomenter. Det ble avtalt at Flytogets vilkår skulle gjelde, og at Tellmanns vilkår ikke kom til anvendelse. Partene har dermed eksplisitt avtalt seg bort fra løsningen i Tellmanns vilkår. Dersom rettighetene til malen var viktig for Tellmann, hadde de særlig foranledning til å ta det opp da partene forhandlet om vilkårene. For Flytoget var det viktig å få rettighetene til konkurransegrunnlaget, slik at de kunne gjenbruke dette senere. Det ville være helt upraktisk om avtalen kun skulle gi Flytoget rett til de tilpasningene i malen som ble gjort særskilt for Flytoget. Flytogets tolkning av avtalen har også støtte i praksis i bransjen. Bestemmelsen i punkt 12 i Flytogets vilkår samsvarer med punkt 5 i Statens standard «Bistandsavtalen, Avtale om bistand fra konsulent» (SSA-B).

Tolkningsprinsippene i åndsverkloven §§ 67 og 68 kommer ikke til anvendelse. Avtalens ordlyd er klar og Tellmann er en profesjonell part. Retten til endring og videreoverdragelse kan også følge av stilltiende avtale. Tellmanns malverk er uansett ikke opphavsrettslig vernet etter åndsverksloven. Malen oppfyller ikke originalitetskravet etter åndsverkloven § 2. Kravspesifikasjoner utarbeides ut i fra konkrete forretningsmessige og tekniske behov, og det er lite rom for frie eller kreative valg. Ord og definisjoner er valgt for å presist angi et behov. Praksis fra EU-domstolen gir anvisning på en streng vurdering av verkshøydekravet i slike tilfeller, jf. blant annet C-469-17 Funke Medien. For at det skal være verkshøyde kreves et personlig preg, jf. blant annet EU-domstolens avgjørelse i C-145/10 Painer. Friholdelsesbehovet tilsier også at kravspesifikasjon-malen ikke kan være opphavsrettslig vernet.

I alle tilfeller utgjør ikke kravspesifikasjonen fra 2022 et inngrep i en eventuell opphavsrett. Det følger av langvarig praksis at verkshøydekravet og beskyttelsesomfanget er avhengig av graden av originalitet. Dersom Tellmanns mal oppfyller kravet til originalitet, må dette klart være i det nedre sjiktet for hva som kan beskyttes, og et eventuelt beskyttelsesomfang er minimalt. Minst 45 % av kravene ulike i 2022-spesifikasjonen og 2010-malen, og det er dermed ingen krenkelse.

Markedsføringsloven §§ 25 og 30 kommer ikke til anvendelse i saken. Sakens forhold faller saklig sett innenfor opphavsrettens område og må derfor vurderes etter åndsverksloven. Uansett er det ingen krenkelse etter markedsføringsloven §§ 25 eller 30. Det er ikke gjort noen etterligning eller urimelig utnyttelse av kravspesifikasjon-malen. Det er heller ingen forvekslingsfare. For å gjenkjenne malen må vedkommende ha samarbeidet med Tellmann tidligere.

Videre er det ikke anledning til å kreve vederlag eller erstatning etter åndsverksloven § 81, og et eventuelt krav må være helt begrenset. Saksøker har ikke fremlagt tilstrekkelig dokumentasjon på sine vederlags- og erstatningskrav. Dersom det er grunnlag for erstatning eller vederlag gir Tellmanns tidligere forlikstilbud på 300 000 kroner en øvre ramme. Flytoget ville ikke godtatt en høyere pris for kravspesifikasjonen enn det de ville brukt ved å få utviklet spesifikasjonen selv, og en slik kostnad ville vært på mellom 115.000 og 232.000 kroner. Flytoget har også handlet i god tro, og det er ikke grunnlag for å tilkjenne dobbelt vederlag. En eventuell beregning av vederlag etter alternativet i bokstav c, skal ikke dekke kostnader leverandøren har hatt ved å utvikle produktet, men «vinning oppnådd ved overtredelsen».

Saksøktes påstand

1. Flytoget AS frikjennes.
2. Tellmann Executive Advisors AS betaler Flytoget AS' sakskostnader.

Retten vurdering

Problemstilling og konklusjon

Spørsmålet er hvordan avtalen mellom partene regulerer retten til å gjenbruke Flytogets konkurransegrunnlag fra 2013-anskaffelsen. Uenigheten gjelder den delen av konkurransegrunnlaget som er basert på Tellmanns mal, og som ikke er særlig tilpasset eller fylt ut for Flytogets anskaffelse.

Retten har kommet til at avtalen gir Flytoget rett til å bruke hele kravspesifikasjonen fra 2013-anskaffelsen slik de gjorde i 2022. Flytogets bruk av kravspesifikasjonen fra 2013-anskaffelsen var derfor ikke i strid med Tellmanns rettigheter, hverken etter åndsverksloven eller markedsføringsloven. Det er ikke grunnlag for Tellmanns krav, og Flytoget skal frifinnes.

Rettslige utgangspunkter for tolkning av avtalen

Avtalen om kjøp av konsulenttjenester mellom Tellmann og Flytoget, ble inngått mellom to profesjonelle parter i et forretningsforhold. I utgangspunktet skal en slik avtale tolkes objektivt. Avtalens ordlyd har stor vekt, men den må også leses i lys av de formål bestemmelsene skal ivareta og andre reelle hensyn. Systembetragtninger kan ha betydning, og det kan være nødvendig å se kontraktsdokumentene i sammenheng, jf. blant annet Rt-2016-1447-A.

I tråd med disse føringene vurderes i det følgende først avtalens ordlyd og deretter de andre tolkningsmomentene.

Avtalen gir «alle rettigheter til resultatene»

«Alminnelige innkjøpsvilkår for Flytoget AS -Tjenester» er i sin helhet gjort til del av avtalen mellom Flytoget og Tellmann, som avtalens bilag 1. Punkt 12 i disse vilkårene regulerer rettighetene til resultatene fra konsulenttjenestene. Bestemmelsen er som følger:

12 RETTIGHETER TIL RESULTATER

12.1 Dersom ikke annet er avtalt, får Kjøper alle rettigheter til resultatene av tjenesten etter hvert som den utføres. Alle rapporter, tegninger, spesifikasjoner og lignende dokumenter samt dataprogrammer, som utarbeides i forbindelse med tjenesten, inngår som en del av tjenestens resultater.

Ordlyden gir uttrykk for en vid overdragelse av rettigheter til det som blir utarbeidet i forbindelse med tjenestene, til Flytoget som kunde. Bestemmelsen gir Flytoget «alle rettigheter» uten forbehold eller begrensninger. Det tilsier at Flytoget både får rett til å gjenbruke resultatene fra tjenestene, og rett til å endre resultatene ved å bearbeide de videre. En slik tolkning har også støtte i lagmannsrettens avgjørelse i LB 2003-399, som gjaldt en tilsvarende avtaleklausul. Retten til resultatene er ikke begrenset i tid, og det er heller ikke naturlig å innfortolke noen slik avgrensning.

Hva som kan være «resultatene av tjenesten» er definert vidt. Det omfatter blant annet «spesifikasjoner og lignende dokumenter», og dermed også en kravspesifikasjon. Spørsmålet i denne saken er om kravspesifikasjonen som ble laget for Flytoget i 2013-anskaffelsen ble utarbeidet «i forbindelse med tjenesten».

Det er på det rene at Tellmanns malverk ikke er en del av resultatene fra tjenestene. Dette har Tellmann bygget opp uavhengig av konsulentavtalen. Vurderingstema er slik retten ser det, om arbeidet med å tilpasse malen for Flytogets bruk i 2013 var tilstrekkelig omfattende til at den endelige kravspesifikasjonen skal anses som «en del av tjenestens resultater».

Det var forutsatt i avtalen mellom partene at Tellmanns mal skulle brukes som utgangspunkt i arbeidet med kravspesifikasjonen for Flytoget, og at den skulle bearbeides

som en del av konsulentoppdraget. Det fremgår i punkt 3 i bilaget med tilbudet fra Tellmann:

«Tilpasning av Leverandørens standard maldokumenter for forespørsel og vedlegg til forespørsel slik at disse danner grunnlag for gjennomgang i arbeidsmøter og videre bearbeiding internt hos Kunden.»

Og videre:

«Sette sammen kravspesifikasjon og øvrige dokumenter som skal inngå i forespørsel for Kunden, basert på dialog og vurderinger mellom partene, og Leverandørens standard dokumenter.»

I praksis ble store deler av oppsettet og teksten fra malen brukt uten endringer i Flytogets kravspesifikasjon. Retten legger til grunn at omkring 80 % av kravene ble videreført tilnærmet uten endringer, mens ytterligere 8 % av kravene var delvis like.

Samtidig er det klart at malen ble fylt ut og tilpasset Flytogets behov i den aktuelle anskaffelsen, slik det var avtalt. Dette ble gjort i dialog og samarbeid med ansatte i Flytoget. Flytogets formål med anskaffelsen ble lagt inn, og konsulenten fylte ut og presiserte hensikten med enkelte tjenester samt konkrete behov der det var relevant. Videre gjorde hun tilpasninger i kravene. Etter det opplyste ble det lagt til 32 nye krav i kravspesifikasjonen til Flytoget, mens 29 av de opprinnelige 299 kravene ble fjernet. I tillegg ble det gjort tilpasninger i ca 25 krav, i all hovedsak ved at kravene ble presisert. Enkelte krav ble også endret.

Daværende IT-sjef i Flytoget Toril Dyrkorn, har forklart at Flytogets ansatte brukte mye tid på å gå gjennom og fylle ut kravspesifikasjonen. Det understøttes av konsulentens timelister. Her fremgår det at det gikk med over 32 timer til arbeidet med konkurransegrunnlaget i mars 2013, der hoveddelen foregikk i fellesmøter. I tillegg påløp ytterligere rundt 75 timer i april, der deler av tiden var i fellesmøter.

Det ble altså gjort et betydelig arbeid med å tilpasse kravspesifikasjonen til Flytogets anskaffelse, både av konsulenten og Flytogets ansatte. Det ble også gjort betydelige endringer i dokumentet fra den opprinnelige malen. Retten mener at Flytogets kravspesifikasjon fra 2013 derfor må anses som utarbeidet «i forbindelse med tjenesten», slik at det var en del av «tjenestens resultater» etter avtalen mellom partene.

Det følger da av punkt 12 i Flytogets vilkår at Flytoget hadde rett til å gjenbruke kravspesifikasjonen og til å gjøre endringer i den. Den vide overdragelsen av «alle rettigheter» til det «som utarbeides i forbindelse med tjenesten» må forstås slik at det gjelder resultatet som helhet, og dermed hele kravspesifikasjonen fra 2013. Det kan ikke være unntak for deler av resultatet selv om det bygger på oppsett, tekst eller malverk som

konsulentene har med seg. En slik begrensning måtte vært fastsatt uttrykkelig. Det ville også være helt upraktisk med en slik begrensning – som forutsetter at Flytoget måtte skille ut det som er laget spesifikt for Flytoget fra et rammeverk. Rettighetene til videre bruk ville i så fall fått et helt begrenset innhold.

Dette betyr ikke, slik Tellmann har anført, at Tellmann blir avskåret fra å bruke sitt eget malverk. Flytoget har ingen rettigheter til selve malverket slik det var i opprinnelig form. Flytoget har bare rettigheter til «resultatet» - altså til dokumentene som er utarbeidet i forbindelse med tjenestene for Flytoget.

Tellmanns standardvilkår ble valgt bort

Reguleringen av rettigheter i Tellmanns standard kontraktbetingelser skiller seg klart fra punkt 12 i Flytogets vilkår. Den ulike utformingen av rettighetsbestemmelsene underbygger det at vilkårene også skal tolkes ulikt.

Tellmanns standardvilkår er formulert på en måte som gjør det klart at kunden bare får en begrenset bruksrett til Tellmanns malverk. Det fremgår i et eget punkt i «Avtale for leveranse av rådgivningstjenester – kontraktbetingelser, versjon mars 2010», i punkt 8. Bestemmelsen er slik:

8.RETTIGHETER TIL METODER, MALER OG VERKTØY

Leverandøren har fulle eiendoms- og opphavsrettigheter til metoder, maler, verktøy og andre hjelpemidler som benyttes eller som utvikles som følge av levering av Tjenestene. Kunden har nødvendig bruksrett til disse hjelpemidlene så lenge denne Avtalen løper.

Kunden har ikke anledning til å benytte Leverandørens metoder, maler og verktøy eller avledninger av disse eller at Avtalen er terminert eller hevet med mindre Leverandøren skriftlig samtykker til dette.

Etter denne bestemmelsen kan ikke kunden bruke Tellmanns malverk eller «avledninger av disse» etter at konsulentavtalen er avsluttet, uten samtykke. Flytogets alminnelige innkjøpsvilkår har ingen tilsvarende bestemmelse.

Tellmann har anført at punkt 12 i Flytogets alminnelige innkjøpsvilkår likevel var så lik punkt 9 i sine egne vilkår at det var naturlig å forstå disse på samme måte. Det er retten ikke enig i. Vilkårene har lignende overskrift, men innholdet i bestemmelsene er ulik. Mens Flytogets punkt 12 gir «alle rettigheter» til resultatene av tjenestene til kunden uten begrensninger, gir Tellmanns punkt 9 kun «opphavsretten til resultatet av Tjenestene», samt «eiendomsretten» til materiale som er utarbeidet spesifikt for Kunden. Tellmanns vilkår har i tillegg med formuleringen «dersom ikke annet er avtalt særskilt», og den klare begrensningen i punkt 8 gjelder dermed fullt ut. Etter Tellmanns vilkår er det altså helt klart at kundene ikke får noen rett til å gjenbruke materiale som er basert på Tellmanns

malverk, slik som en kravspesifikasjon. Her skiller bestemmelsene seg tydelig fra Flytogets innkjøpsvilkår.

Til tross for denne forskjellen i vilkårene avtalte partene eksplisitt at Tellmanns standard kontraktbetingelser ikke skulle gjelde som en del av avtalen, og at disse i sin helhet skulle erstattes av Flytogets standard innkjøpsvilkår. Det fremgår i vedlegget «Endringer til avtalen», og er ikke omstridt. Tellmann avtalte seg dermed bort fra den reguleringen av rettigheter som de har formulert i sine standardvilkår, og det er klart at det er Flytogets bestemmelse i punkt 12 som skal gjelde.

Partenes subjektive forståelse mv

Det er tydelig at partene hadde ulike forventninger til avtalen. Retten legger til grunn at Harald Tellmann, som signerte avtalen med Flytoget, ikke mente å gi Flytoget noen rett til å bruke konkurransegrunnlaget fra 2013 i ettertid, slik han har forklart. Flytoget har på sin side påpekt at de bruker mye konsulenter, og at det alltid er viktig for dem å kunne gjenbruke malverk og dokumenter som konsulentene har med seg. Retten viser her til forklaringen til Flytogets IT og teknologidirektør Leo Andre Saunte Bull, og tidligere IT-sjef Toril Dyrkorn.

Ingen av partene sa noe om disse forventningene i kontraktsforhandlingene, og det er ikke uttrykt noe om det i selve avtalen. De aktuelle rettighetsbestemmelsene var ikke tema i dialogen mellom partene, og etter rettens vurdering er ikke avtalens prisbestemmelser egnet til å underbygge en bestemt forventning til avtalen. Det er dermed ingen holdepunkter for at Flytoget var klar over Tellmanns forventninger og forståelse av avtalen på tidspunktet for avtaleinngåelsen.

Etter rettens vurdering er det ikke avgjørende at Tellmann hadde lagt inn en opphavsrettsnotis og skrivesperre i Flytogets konkurransegrunnlag fra 2013. Flytoget oppdaget ikke skrivesperren før de skulle gjenbruke dokumentet i 2022, og hadde derfor ingen mulighet for å reagere på det tidligere. Opphavsrettsnotisen var heller ikke egnet til å påvirke avtaleforholdet mellom partene. Det er forøvrig noe uklart når Flytoget ble oppmerksom på denne.

Flytogets forventning og praksis synes videre å være i tråd med bransjepraksis. Statens standard «Bistandsavtalen, Avtale om bistand fra Konsulent» (SSA-B) har en tilsvarende bestemmelse om regulering av rettigheter som i Flytogets alminnelige innkjøpsvilkår. Etter denne avtalens punkt 5 får kunden «eiendomsrett, opphavsrett og andre relevante materielle og immaterielle rettigheter til resultater av bistanden», og det er presisert at det også gjelder «rett til endring». Det fremgår uttrykkelig at konsulenten «beholder rettighetene til egne verktøy og metodegrunnlag», men det er ikke fastsatt noen begrensning i kundens rett til å bruke «resultatene» der slike verktøy inngår.

Flytogets forståelse av avtalen med Tellmann var dermed berettiget ut i fra avtales bestemmelser og det som fremstår som normal praksis. Det var Tellmann som var nærmest å tydeliggjøre sin avvikende forståelse av avtalen, noe de ikke gjorde. Da kan Tellmann heller ikke vinne frem med at avtalen skal tolkes i tråd med sin subjektive oppfatning.

Presumpsjonsreglene i åndsverksloven

Det er ikke nødvendig for retten å ta stilling til om Tellmanns malverk er et åndsverk etter åndsverksloven § 2. Etter rettens vurdering kommer uansett ikke de spesielle presumpsjonsreglene i åndsverksloven § 67 annet ledd og § 68 første ledd til anvendelse ved tolkningen av avtalen mellom Tellmann og Flytoget.

Bestemmelsen i åndsverksloven § 67 andre ledd fastsetter at opphaveren av et verk ikke skal anses for å ha «overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for» ved overdragelse av opphavsrett. Videre følger det av § 68 første ledd at overdragelse av opphavsrett ikke gir rett til å «endre verket» med mindre annet er avtalt.

Det såkalte «spesialitetsprinsippet» i § 67 andre ledd kommer til anvendelse i tilfeller der det er uklare avtalevilkår om omfanget av overdragelse av opphavsrett. Hvis avtalen klart gir uttrykk for hva som er overdratt av rettigheter, vil dette være avgjørende. Det har støtte i lovens ordlyd og i forarbeidene, jf. Prop. 104 L (2016-2017) pkt. 6.2.4. Det fremgår videre i forarbeidene at spesialitetsprinsippet skal samspille med andre avtalerettslige tolkningsprinsipper, ved at prinsippet først kommer til anvendelse der det er tvil om tolkningen. Det påpekes også at regelens gjennomslagskraft vil kunne variere ut i fra de konkrete forholdene. I tilfeller der opphaveren er «den svake part i avtaleforholdet eller har en nær personlig tilknytning til verket» vil det være særlig grunn til å vektlegge spesialitetsprinsippet. Spesialitetsprinsippet er dermed ment å være et «fleksibelt prinsipp».

I vår sak har det ikke vært tvil om tolkningen av avtalen mellom partene. Ordlyden i avtalen er klar, og den objektive tolkningen av avtalen understøttes av andre reelle hensyn. I tillegg er avtalen mellom Flytoget og Tellmann inngått mellom to profesjonelle parter i et forretningsforhold. Etter rettens vurdering kan ikke Tellmann anses som en svak part i forhold til Flytoget. Tellmann hadde høy ekspertise innenfor sitt område, og inngikk mange lignende kontrakter hvert år. De hadde også utviklet egne standardvilkår og standardkontrakter som de normalt brukte i sine avtaleforhold, noe som underbygger at dette var en profesjonell aktør.

De dommene som Tellmann har vist til i Rt-2001-872 og RG-2006-760 er ikke relevante i vår sak. Dommene gjaldt tilfeller der det kun var muntlige avtaler om rettighetsoverdragelse, og spesialitetsprinsippet sto dermed særlig sterkt.

Når det gjelder endringsretten etter § 68 andre ledd, så bemerkes at en slik rett kan følge implisitt av avtalen. Det fremgår i merknadene til den tidligere bestemmelsen i § 39 b i

Ot.prp.nr.15 (1994–1995). Den fullstendige overdragelsen av rettigheter i avtalen mellom Flytoget og Tellman, må slik retten ser det forstås slik at det også omfatter rett til å gjøre endringer.

Bestemmelsene i åndsverksloven § 67 andre ledd og 68 første ledd vil etter dette ikke ha betydning for tolkningen av avtalen mellom Flytoget og Tellmann.

Oppsummering

Flytoget hadde rett til å gjenbruke konkurransegrunnlaget fra 2013 i det nye anbudet i 2022. Retten til å gjenbruke konkurransegrunnlaget følger klart av avtalen mellom partene.

Flytoget har dermed ikke overtrådt Tellmanns opphavsrettigheter til malen – i den grad malverket er opphavsrettslig vernet. Det kan heller ikke anses å være brudd på bestemmelsene om god forretningsskikk eller vernet mot etterligning etter markedsføringsloven §§ 25 og 30. Flytoget frifinnes derfor for alle krav.

Sakskostnader

Flytoget har etter dette vunnet saken fullstendig, og skal etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og annet ledd få sine sakskostnader dekket. Det er ikke tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta Tellmann fra erstatningsplikten, jf. § 20-2 tredje ledd. Retten har ikke vært i tvil om resultatet.

Etter tvisteloven § 20-5 første ledd er det de «nødvendige kostnader ved saken» som kan kreves erstattet. Dette skal etter bestemmelsen vurderes i lys av «om det ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra dem». Det innebærer at det skal foretas en proporsjonalitetsvurdering.

Advokatfullmektig Karna Fog har på vegne av Flytoget fremmet et sakskostnadskrav på kroner 664 744 med tillegg av mva. Advokat Hedda Baumann Heier har bemerket at omkostningsoppgaven er noe høy.

Det fremgår av omkostningsoppgaven at det til sammen har påløpt 255,75 timer for advokatfullmektig Fogs arbeidet med saken, der tiden til saksforberedelsen utgjør ca 215 timer. Da er det trukket fra tre timer for rettsmeklingen samt tiden som gikk med til hovedforhandling, og arbeid mellom rettsdagene. Fogs timepris er oppgitt til fra å være 1050 kroner før årsskifte, og 1125 fra 1. januar 2023. Det er også krevd omkostninger for tid til saksforberedelse for advokat Julius Berg Kaasin med til sammen 92,5 timer. Han hadde en timepris på 2400 kroner, som ble 2550 kroner fra årsskifte. Videre er det krevd omkostninger for 60,25 timer i forberedelser som ble utført av en annen advokatfullmektig. Samlet er det altså krevd omkostninger for 368 timers arbeid i saksforberedelser.

Etter rettens vurdering er de totale omkostningene på 664 744 kroner med tillegg av mva, mer enn det som er «rimelig og nødvendig» i denne saken. Retten har tatt høyde for at saken har reist flere rettslige spørsmål, ut i saksøktes subsidiære anførsler, og retten har også hensyntatt omfanget av dokumenter i saken. Likevel mener retten at omkostningene er høye ut i fra tvistens omfang og det som er omtvistet i saken, herunder saksøkers krav om vederlag eller erstatning på 1 400 000 kroner.

Retten mener salæret skal kuttes med de timene der andre advokater enn Kaasin og Fog har bistått. Det tilsier en reduksjon i salæret med ca 70 000 kroner. I tillegg mener retten at det samlede timesforbruket for Kaasin og Fog er for høyt til å kunne kreves erstattet fullt ut. Samlet sett mener retten at et kostnadskrav på kr 500 000 med tillegg av mva. kan anses som «rimelig og nødvendig». Dette nivået samsvarer også i større grad med salæret som er krevd fra saksøkersiden.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Det skyldes ferieavvikling i påsken og andre arbeidsoppgaver.

DOMSSLUTNING

1. Flytoget AS frifinnes.
2. Tellmann Executive Advisors AS dømmes til å erstatte Flytoget sakskostnader med 625.000 – sekshundreogtjuefemtusen - kroner. Oppfyllelsesfristen er to uker fra forkynnelsen av denne dom.

Retten hevet

Anne Frøshaug

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling dersom anken ikke reiser spørsmål av betydning utover den aktuelle saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves. Anken kan også nektes fremmet dersom den reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.